

ชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติกับการปรับตัวทางการเมือง ในหมู่ชาวลีซอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ชื่อนักศึกษา	นางสาวปิยนภ แสงศักดิ์
สาขาวิชา	มานุษยวิทยา
ภาควิชา	มานุษยวิทยา
ปีการศึกษา	2532

บทคัดย่อ

ชาวเขาเผ่าลีซอในประเทศไทยเป็นกลุ่มชนเผ่าที่มีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง การตั้งถิ่นฐานอยู่บนภูเขาทำให้หมู่บ้านมักตั้งอยู่โดดเดี่ยว การดำรงชีวิตอย่างโดดเดี่ยวท่ามกลางสภาพแวดล้อมธรรมชาติจึงต้องพึ่งพาตนเองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง ความเชื่อ และอื่น ๆ สังคมดั้งเดิมของลีซอเป็นสังคมเกษตรกรรมแบบไร่เลื่อนลอย ต่อมาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เริ่มเปลี่ยนแปลง มีถนนตัดผ่านเข้าไปในหมู่บ้านทำให้การติดต่อคมนาคมสะดวกขึ้น มีหมู่บ้านชาวไทยพื้นราบตั้งหมู่บ้านอยู่โดยรอบทำให้ไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวอีกต่อไป ความจำกัดในพื้นที่ทำกินจึงทำให้การเพาะปลูกพืชซึ่งเป็นอาชีพหลักเปลี่ยนจากการทำไร่เลื่อนลอยมาเป็นการเกษตรอยู่กับพื้นที่เป็นการถาวรและพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิต จุดประสงค์ในการเพาะปลูกที่เปลี่ยนจากการปลูกเพื่อการบริโภคมาเป็นการปลูกเพื่อการค้าให้มีรายได้สำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้

การเปลี่ยนแปลงภายในสังคมลีซอเขาค้อ หมู่บ้านเพชรดำ ที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับแรงกระตุ้นจากปัจจัยภายนอกสังคม การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุทำให้เกิดการยอมรับได้โดยง่าย แต่การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครองกลับเกิดปฏิกิริยาต่อต้าน เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับแนวความคิดซึ่งเป็นนามธรรม การศึกษาตามแนวทางมานุษยวิทยาจึงเป็นการศึกษาชุมชนเพื่อนำไปสู่การปรับแนวคิดทางการเมืองของชาวลีซอดังกล่าวนี้ให้สอดคล้องกับการปกครองของประเทศต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความวิริยะอุตสาหะ และด้วยน้ำใจไมตรีจากผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งท่านที่ได้รับทราบการจัดทำครั้งนี้ ข้าพเจ้าใคร่ขอถือโอกาสนี้ได้ประกาศให้ได้รับทราบถึงความวิริยะอุตสาหะและน้ำใจไมตรีดังกล่าวไว้ให้ได้รับทราบโดยทั่วกัน เพื่อเป็นการตอบขอบพระคุณแก่ท่านเหล่านั้นอีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากความสำนึกที่เต็มเปี่ยมไปด้วยพระคุณของท่านที่ข้าพเจ้ามีอยู่

นับเป็นพระคุณอย่างยิ่งของอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้มานุษยวิทยาแก่ข้าพเจ้าให้สามารถนำออกไปใช้ในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับสาขาวิชาที่เรียนได้อย่างเต็มความภาคภูมิใจ ทำให้ข้าพเจ้าได้เก็บเกี่ยวความรู้ และประสบการณ์จากวิชาซึ่งมาเป็นข้อมูลในการศึกษาต่อในระดับสูงได้อีกขั้นหนึ่ง ซึ่งผลจากการศึกษาในระดับนี้จะสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานตามสาขาวิชาชีพได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขอให้ถือว่าเป็นการก้าวสั้นก่อนที่จะก้าวยาวในโอกาสต่อไป

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรานี วงษ์เทศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนัญ วงษ์วิภาค ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิวัฒน์ นิมพาลี ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะ และให้กำลังใจตามแบบฉบับและบุคลิกภาพของท่านซึ่งศิษย์ได้ตระหนักด้วยความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณชาวลิซอบ้านเพชรดำทุกท่านในน้ำใจและไมตรีจิตที่ได้หยิบยื่นให้แก่ข้าพเจ้า ทั้งท่านและข้าพเจ้าไม่ทราบมาก่อนว่าสภาพแวดล้อมขณะที่ข้าพเจ้าทำงานอยู่กับท่านจะได้ซึมซับมาเป็นข้อมูลเพื่อการศึกษาชุมชนท่านในอีก 10 ปีต่อมา และแม้เมื่อท่านได้ทราบแล้วก็ยังยินดีที่จะให้รายละเอียดเพิ่มเติมอีก

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยผู้อำนวยการสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย คุณเจริญ ทิพย์กุลานนท์ ที่ได้กรุณาให้ข้อชี้แนะต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

คำนำ

การศึกษามานุษยวิทยาพัฒนาการเป็นการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาอีกสาขาหนึ่งที่แตกต่างไปจากการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาที่ผ่านมาในอดีต กล่าวคือ การศึกษามานุษยวิทยาในอดีตเป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้และทำความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมในสังคมนั้น แต่การศึกษามานุษยวิทยาพัฒนาการเป็นการสานต่อการศึกษามานุษยวิทยาดังกล่าวให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการนำเอาผลการศึกษาชุมชนไปเป็นแนวทางในการวางแผนงาน โครงการปฏิบัติงาน ในชุมชนนั้นให้ได้ผลจริงจังและต่อเนื่อง สอดคล้องกับความต้องการและระเบียบแบบแผนของชุมชนนั้นด้วย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534 ได้กำหนดแน่ชัดถึงความสำคัญดังกล่าวในแผนพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแผนงาน 1 ใน 10 ของแผนงานหลัก เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการนำเอาแนวทางการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาทำการศึกษาชุมชนชาวเขาเผ่าลีซอที่บ้านเพชรดำ กิ่งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อทำความเข้าใจระเบียบแบบแผนภายในหมู่บ้าน รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกสังคม และนำมาพิจารณหาแนวทางการแก้ไขเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ตามแผนพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรม

ผลการศึกษานี้อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับเรื่องช่วงเวลาและสถานที่ เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลในปี 2530 แต่นำเสนอวิทยานิพนธ์ในปี 2532 ช่วงเวลาที่เปลี่ยนไปย่อมมีผลกระทบต่อความเป็นจริงที่เป็นปัจจุบันได้ อีกประการหนึ่ง คือ การศึกษาเฉพาะเจาะจงที่บ้านเพชรดำเพียงแห่งเดียวจะนำไปเป็นข้อสรุปกับหมู่บ้านลีซอหมู่บ้านอื่นไม่ได้ เพราะแต่ละหมู่บ้านย่อมมีความแตกต่างกันในรายละเอียด ดังนั้น ผลการศึกษานี้จึงเป็นเพียง "แนวทาง" ในการนำไป "ปรับใช้" ต่อไป.